

project
**Quickscan flora en fauna
 'Land van Coudewater' te
 Rosmalen**

datum
31 maart 2020

opdrachtgever
VOF Land van Coudewater

projectnummer
P02318

opgesteld door
RdM

i.a.a.
MvdS

BRO
 Bosscheweg 107
 5282 WV Boxtel
 T +31 (0)411 850 400
 E info@bro.nl
 www.bro.nl

Inleiding

Voor alle ruimtelijke ontwikkelingen geldt dat deze in overeenstemming met de nationale natuurwetgeving en het provinciale natuurbeleid moeten worden uitgevoerd. In het kader van een bestemmingsplanwijziging ten behoeve van de herbestemming van het Landgoed Coudewater tot wonen, is door middel van een verkennend flora- en faunaonderzoek (quickscan) een beoordeling gemaakt van de mogelijke effecten die het plan kan hebben op beschermde natuurwaarden. Hierdoor wordt duidelijk of het plan in overeenstemming is met de natuurwetgeving.

De bescherming van de natuur is per 1 januari 2017 in Nederland vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze wet vormt voor wat betreft soortenbescherming en gebiedsbescherming een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Omtrent houtopstanden is de voormalige nationale Boswet eveneens in de Wet natuurbescherming opgenomen. Daarnaast vindt beleidsmatige gebiedsbescherming plaats door middel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), de voormalige Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Deze quickscan heeft enkel betrekking op te behouden bestaande gebouwen en het omliggende park, en heeft als doel om toekomstige nieuwbouwplannen te onderzoeken. De te slopen gebouwen zijn reeds in voorgaand onderzoek meegenomen en worden in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Daarnaast zijn de te behouden gebouwen door middel van een sporencontrole op nestlocaties van huismus en gierzwaluw, en verblijfplaatsen van vleermuizen gecontroleerd.

Werkwijze quickscan flora en fauna

In de quickscan zijn de gevolgen van de ruimtelijke ingreep afgezet tegen potentieel aanwezige natuurwaarden die vanuit de Wet natuurbescherming en provinciaal beleid zijn beschermd. Deze werkwijze vloeit voort uit de brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen' van het Ministerie van Economische Zaken van december 2016.

Om een beeld te krijgen van de natuurwaarden is op 10 maart 2020 tussen 12:00 tot 15:00 uur door een ecooloog van BRO¹ een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied en de directe omgeving hiervan. Het was circa 10°C, geheel bewolkt, matige neerslag, met een zuidwestenwind van 55 Bft. Tijdens het veldbezoek is gelet op de potentiële aanwezigheid van beschermde soorten op basis van het aanwezige habitat en nest-/verblijfsmogelijkheden. Daarnaast is aan de hand van verspreidingsatlassen, soortgerichte literatuur, NDFF-gegevens en op basis van 'expert judgement' nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten er voor kunnen komen binnen en nabij het plangebied en zijn omtrent gebiedsbescherming gegevens van de provincie Noord-Brabant geraadpleegd. Aan de hand van het verkennende onderzoek is vervolgens beoordeeld welke beschermde soorten daadwerkelijk voor (kunnen) komen binnen het plangebied en is er vervolgens een inschatting gemaakt van de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op beschermde natuurwaarden.

¹ BRO is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus en heeft als doel kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging. Onze werkzaamheden voeren wij dan ook uit volgens de door het NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010). De medewerkers binnen de discipline ecologie voldoen aan de door het Ministerie van EZ genoemde voorwaarden voor ter zake deskundigen op het gebied van ecologisch onderzoek.

Planbeschrijving

Het plangebied is gelegen ten zuiden van Rosmalen, tussen de A59 en de Grote Wetering. In figuur 1 is de topografische ligging van het plangebied weergegeven.

Huidige situatie

Het plangebied bestaat momenteel uit het landgoed Coude-water. Het parkachtig gebied betreft het voormalige terrein van de GGZ. Ten oosten van het landgoed is een golfbaan gelegen. Binnen het plangebied staan meerdere statige gebouwen, waar momenteel verschillende bedrijven zijn gevestigd. Door het gebied loopt de Peter de Gorterstraat. De te slopen bebouwing is reeds onderzocht en wordt buiten beschouwing gelaten.

In figuur 2 is een luchtfoto van het plangebied en de directe omgeving weergegeven. De figuren 4 t/m 9 geven een impressie van het plangebied, middels foto's die zijn genomen tijdens het verkennende veldbezoek.

Toekomstige situatie

In het plangebied worden woningen ontwikkeld. Hierbij wordt ook infrastructuur aangelegd en verbeterd. De structuur van het park blijft grotendeels behouden. Er worden verschillende woonclusters gerealiseerd (2-7), en in het noordwesten wordt een parkeerplaats aangelegd. De erven (aangeduid met 1) behoren niet tot het onderzochte plangebied. Figuur 3 geeft een beeld van de toekomstige situatie.

Figuur 1: Topografische kaart ligging plangebied (1:25.000)

Figuur 2: Luchtfoto plangebied en directe omgeving

Figuur 3: Toekomstige situatie plangebied

Figuur 4: Centrale landhuis in zuidwesten plangebied

Figuur 5: Loop zijtak Grote Wetering in zuidwesten plangebied

Figuur 6: Perceel in zuidoosten plangebied, tegen Grote Wetering

Figuur 7: Poel in het oosten van plangebied, en te slopen bebouwing

Figuur 8: Perceel in noorden waar woningen worden gerealiseerd

Figuur 9: Te realiseren parkeerplaats in noordwesten

Toetsing gebiedsbescherming

Wettelijke gebiedsbescherming

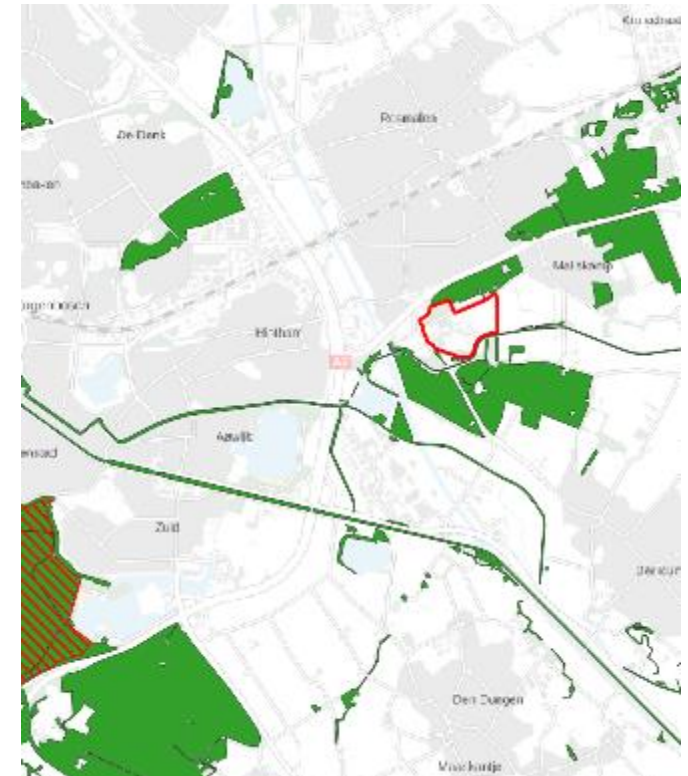
De Wet natuurbescherming, heeft voor wat betreft gebiedsbescherming, betrekking op de Europees beschermde Natura 2000-gebieden. De Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden worden in Nederland gecombineerd als Natura 2000-gebieden aangewezen. Als er naar aanleiding van projecten, plannen en activiteiten mogelijkerwijs significante effecten optreden, dienen deze vooraf in kaart gebracht en beoordeeld te worden. Projecten, plannen en activiteiten die mogelijk een negatief effect hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied zijn vergunningsplichtig.

Het plangebied is niet gelegen binnen de grenzen van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000-gebied. Het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied, “Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek”, bevindt zich op circa 4,2 kilometer afstand ten zuidwesten van het plangebied (zie figuur 10). Indien er sprake zou zijn van een effect, betreft dit een extern effect als gevolg van storingsfactoren als toename van geluid, licht of depositie van stikstof. Mede gezien de afstand tot het plangebied zijn externe effecten als gevolg van aspecten als licht, geluid en trillingen uitgesloten. Daar de voorgenomen ontwikkeling de herontwikkeling van een landgoed is met grootschalige woningbouw, is een toename aan stikstofuitstoot te verwachten. Aangezien een toename van stikstofdepositie op een Natura 2000-gebied niet op voorhand is uit te sluiten, is een stikstofberekening uitgevoerd middels de AERIUS-calculator. Hieruit is gebleken dat de toename aan stikstofdepositie onder de 0,00 mol/ha/j blijft. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied zijn daarmee uitgesloten.

Gebiedsbescherming vanuit provinciaal beleid

Conform artikel 1.12 van de Wet natuurbescherming dragen Gedeputeerde Staten in hun provincie zorg voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd 'Natuurnetwerk Nederland'. Zij wijzen daartoe in hun provincie gebieden aan die tot dit netwerk behoren. Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) is een samenhangend netwerk van bestaande en te ontwikkelen natuurgebieden. De planologische begrenzing en beschermingsregimes van het Natuurnetwerk loopt via het traject van de provinciale ruimtelijke structuurvisies en verordeningen. Binnen de provincie Noord-Brabant bestaat het NNN uit het Natuurnetwerk Brabant (NNB) en Ecologische Verbindingszones (EVZ). Daarnaast wordt ook de groenblauwe mantel beleidsmatig beschermd. Het netwerk wordt gevormd door kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingsszones met als doel natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied te verbinden. Activiteiten in deze gebieden zijn alleen toegestaan als ze geen negatieve effecten hebben op de wezenlijke kenmerken of waarden of als deze kunnen worden tegengegaan met mitigerende maatregelen.

Het plangebied is deels gelegen binnen het NNB (zie figuur 10). Het betreft de EVZ de Grote Raam aan de zuidzijde van het plangebied. Gezien de aard van de voorgenomen plannen, waarbij in een bufferzone van 50 meter van de EVZ op specifieke doelsoorten, namelijk das, kamsalamander, struweelvogels en kleine modderkruiper, wordt ingericht, zullen de omgevingscondities ter plaatse significant verbeteren, waardoor de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNB ter plaatse worden versterkt. In het noorden grenst het plan aan de NNB. Om eventuele externe effecten hier uit te sluiten zullen maatregelen moeten worden genomen met betrekking tot licht en geluid, zowel tijdens de werkzaamheden als

Figuur 10: Ligging NNB (groen) en Natura 2000-gebieden (rood gearceerd) ten opzichte van perceel plangebied (rood omlijnd)

in de inrichting. Verder is het noodzakelijk betreding van de NNB in het noorden tussen zonsondergang en zonsopgang te verbieden, om verstoring van de das uit te sluiten. Wanneer deze maatregelen worden genomen wordt een verder vervolgonderzoek in het kader van het NNB niet noodzakelijk geacht.

Toetsing beschermde houtopstanden

De bescherming van houtopstanden, conform de Wet natuurbescherming, heeft betrekking op alle zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers of struiken van een oppervlakte van minimaal tien are of een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gelegen buiten de bebouwde kom. Wanneer houtopstanden worden geveld, niet vallende onder artikel 4.1 van de Wet natuurbescherming, geldt een meldingsplicht bij Gedeputeerde Staten van desbetreffende provincie (artikel 4.2 Wnb). Indien er geen bezwaar is om de houtopstanden te kappen, verplicht artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming om binnen 3 jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand op dezelfde grond houtopstanden opnieuw aan te planten. Er geldt een algehele vrijstelling van de herplantplicht voor houtopstanden die gekapt worden in het kader van natuurbeheer en natuurbehoud.

Aangezien het plangebied zich binnen de bebouwde kom bevindt is toetsing aan het onderdeel houtopstanden conform de Wet natuurbescherming bij dit plan niet aan de orde. Wel is er een groot aantal monumentale bomen aanwezig binnen het plangebied, en behoren de bomen langs de naastgelegen wegen tot een bijzondere boomstructuur. Daarnaast is het van belang dat men met het gemeentelijk kapbeleid rekening houdt.

Toetsing soortenbescherming

De Wet natuurbescherming heeft, voor wat betreft soortenbescherming, betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, een aantal vissen, libellen en vlinders, enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten en een aantal vaatplanten. De beschermde soorten zijn ingedeeld in drie categorieën:

- Vogels (artikel 3.1 Wet natuurbescherming)
- Europees beschermde soorten (artikel 3.5 Wnb)
- Nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 Wnb)

Beschermde soorten vanuit nationaal oogpunt betreffen soorten uit 'bijlage A en B' van de Wet natuurbescherming. Beschermde soorten vanuit Europees oogpunt betreffen soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, de soorten uit Bijlage 1 en 2 Verdrag van Bern, en Bijlage 1 verdrag van Bonn, en alle in Europa inheemse vogels (Vogelrichtlijn). De drie beschermingsregimes kennen elk hun eigen verbodsbepalingen. De verbodsbepalingen voor vogels en overige Europese soorten (categorie 1 en 2) zijn letterlijk overgenomen uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Voor de andere, 'nationaal' beschermde soorten (categorie 3) gelden verbodsbepalingen die geïnspireerd zijn op de Habitatrichtlijn, maar in sommige opzichten minder streng zijn. In tabel 1 zijn de verbodsbepalingen per regime weergegeven.

Tabel 1 Verbodsbepalingen per categorie beschermde soorten

Vogels (artikel 3.1 Wnb)	Europees beschermde soorten (artikel 3.5 Wnb)	Nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 Wnb)
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	-
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	-
-	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

De Wet natuurbescherming regelt dat de provincie bevoegd gezag is en de lijst met te beschermen soorten kan afstemmen op de situatie in de provincie. De soortbescherming kan hierdoor per provincie verschillen. In het algemeen gelden voor alle drie de categorieën de zogenoemde verbodsregels. Een ontheffing hierop wordt voor de Nationaal beschermde soorten (art. 3.10 Wnb) met een lichte toets verleend. Voor de vogels en Europees beschermde soorten geldt een zware toetsing. Het verschil binnen provincies zit vooral in het aantal nationaal beschermde soorten met een vrijstelling bij onder meer ruimtelijke ontwikkelingen. Zo zijn, in tegenstelling tot een aantal andere provincies, de kleine marterachtigen (wezel, hermelijn en bunzing) binnen de provincie Noord-Brabant niet vrijgesteld.

Voor alle soorten, dus ook voor de soorten die niet onder de aangewezen bescherming vallen, of die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt de zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 1.11 Wnb). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan aanwezige soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend.

Komen soorten van de hierboven genoemde beschermingsregimes voor, dan is de eerste vraag of de voorgenomen activiteit effecten heeft op de beschermde soorten. Treden er effecten op, dan dient er gekeken te worden of er (provinciale) vrijstelling verleend kan worden (al dan niet door te werken volgens een goedgekeurde gedragscode), of dat er een alternatieve oplossing mogelijk is waardoor er geen negatief

effect kan plaatsvinden. Indien dit niet mogelijk is, zal ontheffing aangevraagd moeten worden op basis van een geldig wettelijk belang, waarbij de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten niet in het geding komt. De ontheffing kan dan onder voorwaarden worden verleend.

Vogels

Op de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het Ministerie van LNV (augustus 2009) wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën vogelnesten. Van de meeste vogelsoorten zijn de nesten uitsluitend beschermd wanneer deze tijdens de broed- en nestperiode in gebruik zijn. Het gaat om soorten die jaarlijks nieuwe nesten maken. Van een aantal soorten roofvogels en uilen, koloniebroeders en gebouw bewonende vogelsoorten ('categorie 1-4 soorten') zijn de nesten en de functionele leefomgeving jaarrond beschermend. Ten slotte is er een categorie nesten van vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als die broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen ('categorie 5-soorten').

In een deel van de bebouwing is door een sporenonderzoek van Miecon sporen van nesten van huismus en gierzwaluw aangetroffen. In de te behouden bebouwing betreft dit 50 nesten van de huismus. Gebouw 11, 23, 32 en 47 bevatten sporen van respectievelijk 40, 2, 7 en 1 huismusnesten. Dit kunnen echter ook (deels) oude nesten zijn welke niet meer in gebruik zijn. In de te behouden gebouwen zijn door Miecon geen sporen van gierzwaluwnesten aangetroffen. In een schuur in het midden-noorden van het plangebied bevindt zich een kerkuilkast (de karreschuur met parkeerplaats). Indien deze nestlocatie verwijderd of sterk verstoord wordt dienen hier vervolgstappen voor genomen te worden. Er wordt geadviseerd eerst contact op te nemen met de lokale vogel-

of uilenwerkgroep om het gebruik van de nestkast vast te stellen en de vervolgstappen te bepalen. In de opgaande begroeiing grenzend aan de noordwestzijde van het plangebied is naar alle waarschijnlijkheid een buizerdnest gesitueerd, gezien een waarneming van een paar tijdens het veldbezoek, en regelmatige waarnemingen uit de NDFF. Het nest bevindt zich in ieder geval niet binnen een straal van 75 meter van de geplande bouwwerkzaamheden (verstoringsafstand bij ruimtelijke ontwikkeling). Hierdoor zal het buizerdnest redelijkerwijs niet verstoord worden. Er zijn geen jaarrond beschermde nesten van andere vogels als sperwer en ransuil in opgaande begroeiing binnen en in de omgeving van het plangebied aangetroffen. Wel kunnen hier mogelijk "algemene" soorten als merel, roodborst, heggenmus, zwartkop, winterkoning, grasmus, tjiftjaf en houtduif tot broeden komen.

Toetsing

Wanneer de gebouwen met nestlocaties van huismus verbouwd dan wel gerenoveerd gaan worden dienen de nestlocaties van huismus behouden te blijven. Is dit niet mogelijk dan dient een ontheffing verkregen te worden voor het verwijderen van nestlocaties van de huismus. Mogelijk is het hiervoor noodzakelijk om een protocollair vervolgonderzoek naar het gebruik van de nesten uit te voeren in het broedseizoen van de huismus (april – half mei). Omtrent het gebruik van de kerkuilkast dient contact opgenomen te worden met de lokale vogel- of uilenwerkgroep. Bij uitvoering van de voorgenomen plannen gaan geen nestlocaties van soorten met een jaarrond beschermde status verloren. Bij de werkzaamheden kunnen wel nesten verloren gaan die niet jaarrond zijn beschermd. Voor de betreffende vogelsoorten geldt dat, indien het verwijderen van het opgaand groen buiten het broedseizoen wordt uitgevoerd, er redelijkerwijs geen overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot broedvogels. In de Wet natuurbescherming wordt geen vaste periode gehan-

teerd voor het broedseizoen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode maart tot half augustus worden aangehouden. Geldend is echter de aanwezigheid van een broedgeval op het moment van ingrijpen. Bij twijfel over de aan/afwezigheid van een vervroegd of verlaat broedgeval (bijvoorbeeld van een houtduif) dient een controle hieromtrent zekerheid te bieden. De voorgenomen plannen zullen geen afname van essentieel broedhabitat veroorzaken van een vogelsoort, inbreuk op de gunstige staat van instandhouding van lokale populaties is dan ook uitgesloten.

Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens van de Zoogdierverseniging is het plangebied gelegen in een deel van Nederland waar de volgende vleermuissoorten kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootvleermuis, meervleermuis en water-vleermuis.

In een deel van de te behouden gebouwen zijn tijdens het najaarsonderzoek uitgevoerd door Regelink 5 zomerverblijfplaatsen en 6 paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, 3 zomerverblijfplaatsen van de laatvlieger en 4 paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis aangetroffen. Dit onderzoek is echter incompleet en heeft zich niet specifiek gericht op de te behouden gebouwen. Door Miecon zijn eveneens sporen van verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Het betreft kleine en grote verblijfplaatsen in gebouwen 4, 11, 16, 17, 18, 23, 30, 47, en Berllcumseweg 9 en 11. Ook is binnen het plangebied een ijskelder aanwezig, waar volgens de lokale afdeling van de IVN een verblijfplaats aanwezig is. Initiatiefnemer geeft aan dat deze in de huidige staat behouden blijft. Meerdere bomen, met name in het zuidwesten van het plangebied, bevatten geschikte verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuissoorten. Wanneer bekend is welke bomen gekapt gaan worden dienen deze

gecontroleerd te worden op boomholtes. Het plangebied kan dienstdoen als foerageergebied. Door dat het verwijderen van opgaand groen beperkt blijft gaat er niet een essentiële hoeveelheid foerageergebied verloren. Wel dient licht gericht en uitschijnend op het opgaand groen wordt vermeden.

Toetsing

Werkzaamheden aan gebouwen met verblijfplaatsen voor vleermuizen zijn mogelijk ontheffingsplichtig. Vooralsnog staan deze werkzaamheden niet op de planning. Daarnaast dienen de te kappen bomen gecontroleerd te worden op potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen. Bij uitvoering van de voorgenomen ontwikkeling zal er geen sprake zijn van (potentiële) overtreding met betrekking tot vliegroutes of foerageerhabitat voor vleermuizen, indien verlichting gericht en uitschijnend op opgaand groen wordt vermeden. Dit kan door aanpassingen in armatuur, locatie, hoogte en kleur van de verlichting vleermuisvriendelijk in te richten.

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied vormt geschikt habitat voor grondgebonden zoogdieren. Soorten als konijn, egel, vos, rosse woelmuis, bosspitsmuis, huisspitsmuis en veldmuis kunnen in het plangebied worden waargenomen. Doordat werkzaamheden met name plaatsvinden op bebouwd en braakliggend terrein, en open graslanden, betreft de ontwikkeling geen afname van essentieel foerageergebied voor deze soorten. Daarbij geldt voor al deze soorten een provinciale vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. In het kader van de zorgplicht is het echter wel noodzakelijk om tijdens de werkzaamheden voldoende zorg te dragen voor (incidenteel) aanwezige individuen, met name een relatief trage soort als de egel die onder dichte beplanting verscholen kan zitten. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen. Dieren moeten de gelegenheid krij-

gen om het werkgebied zelfstandig en veilig te kunnen verlaten. Indien noodzakelijk dienen soorten zorgvuldig te worden verplaatst naar buiten het werkgebied.

Volgens de verspreidingsgegevens komen in de omgeving van het plangebied ook de niet vrijgestelde soorten wezel, hermelijn, bunzing, steenmarter, eekhoorn en das voor. Daar de voorgenomen plannen voornamelijk betrekking hebben tot reeds bebouwde, braakliggende en kale percelen binnen het plangebied, zal essentieel leefgebied voor genoemde marterachtigen niet afnemen. Bij het interne onderzoek van Miecon zijn in geen van de te behouden gebouwen sporen van steenmarter aangetroffen, waardoor een verblijfplaats van deze soort in de bebouwing redelijkerwijs is uitgesloten. Door de inrichting van de EVZ zal hier een strook met struweel en veel schuilmogelijkheden ontstaan. Er verdwijnen redelijkerwijs geen potentiële verblijfplaatsen, gezien de bouwlocaties geen elementen als holtebomen, holen in de grond, takkenrillen of stapels stenen bevatten. Ook gaat er een beperkte hoeveelheid lage kwaliteit leefgebied verloren, en wordt dit gecompenseerd in de inrichting van de EVZ en de golfbaan.

Figuur 11: Locaties dassen(bij)burchten (geel) en eekhoornnesten (blauw)

Binnen het plangebied zijn twee nesten van de eekhoorn aangetroffen, inclusief een waarneming van een individu (figuur 11). De nestlocaties blijven behouden, of een vervolgonderzoek dient het gebruik van de nesten aan te tonen dan wel uit te sluiten. Gezien de ruime opzet van het plan blijft er een grote hoeveelheid geschikt leefgebied aanwezig, en kunnen de nieuw te realiseren percelen in gebruik worden genomen door de eekhoorn. Ook zijn in het zuidoosten van het plangebied, tegen de Grote Wetering, twee bijburchten van de das aangetroffen (figuur 11). De burchten bevatten enkele pijpen en bevinden zich in en tegen de in te richten EVZ-strook. Op zowel landgoed Coudewater als de naastgelegen golfbaan is in 2018 reeds uitgebreid onderzoek gedaan door Natuurbalans, "Natuurtoets Dassen Herontwikkeling Landgoed Coudewater". Hierin zijn maatregelen genoemd ter bescherming van de dassenburcht ten noorden van het plangebied. Hieruit is ook gebleken dat de verbinding tussen de burcht en Landgoed De Wamberg via de golfbaan en langs de Grote Wetering loopt. Deze verbinding wordt door de inrichting van de EVZ en de naastgelegen golfbaan versterkt. Op overige plekken binnen het plangebied zijn weinig tot geen sporen aangetroffen van das. De compensatie voor foerageergebied die getroffen moet worden is reeds berekend in voorgenoemde rapportage.

De aanwezigheid van andere strenger beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn op basis van de verspreidingsgegevens en/of het ontbreken van geschikt habitat redelijkerwijs uitgesloten

Toetsing

Nestlocaties van de eekhoorn dienen behouden te blijven, indien dit niet mogelijk is moet het gebruik van deze nesten onderzocht worden. Voor de das is onderzoek reeds uitgevoerd, zie hiervoor het onderzoek van Natuurbalans. De EVZ

dient ten behoeve van de das ingericht te worden en verstoring van de dassen(bij)burchten dient voorkomen te worden. Inbreuk op de gunstige staat van instandhouding van lokale populaties van soorten en overtreding van de Wnb is niet aan de orde. In het kader van de zorgplicht is het echter wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor (incidenteel) aanwezige individuen.

Reptielen

Volgens verspreidingsgegevens van RAVON zijn in de omgeving van het plangebied waarnemingen bekend van de levendbarende hagedis. De waarnemingen hebben betrekking op de natuurgebieden in de omgeving. Het plangebied zelf en de directe omgeving biedt geen geschikt habitat voor deze soort. Het voorkomen ervan binnen het plangebied is daarmee dan ook uitgesloten.

Toetsing

Negatieve effecten en overtredingen ten aanzien van reptielen zijn op voorhand uitgesloten.

Amfibieën

In de omgeving van het plangebied zijn algemene soorten bekend als bruine kikker, gewone pad, bastaardkikker en kleine watersalamander. Volgens de verspreidingsgegevens zijn in de omgeving van het plangebied ook de niet vrijgestelde kamsalamander bekend. Het plangebied bevat meerdere oppervlaktewateren, in de vorm van poelen, beken en stromen. De aanwezigheid van de kamsalamander binnen het plangebied kan daardoor niet worden uitgesloten.

Toetsing

Bij de voorgenomen plannen kan voortplantingshabitat van kamsalamander worden vergraven. Indien de soort hier aan-

wezig is kan ook landhabitat verstoord worden. Vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van deze soort in de poelen binnen het plangebied dient uit te wijzen of deze hier aanwezig zijn. Indien dit het geval is, zal er bij uitvoering van een deel van de werkzaamheden formeel sprake zijn van een overtreding en dient hiervoor een ontheffing te worden aangevraagd. Verder dient tijdens de werkzaamheden in het kader van de algemene zorgplicht voldoende zorg te worden gedragen voor aanwezige individuen van vrijgestelde soorten.

Vissen

Binnen het plangebied zijn meerdere oppervlaktewateren, in de vorm van poelen en stromen, aanwezig. Binnen de ruime omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van de kleine en grote modderkruiper. De grote modderkruiper is een soort van watergeulen met uitbundige waterplantengroei. Potentieel habitat voor deze soort is alleen aanwezig in het zuidwesten van het plangebied in de vorm van de Grote Wetering, waar geen bouwwerkzaamheden en aanpassingen aan het landschap zullen plaatsvinden. Negatieve effecten op deze soort zijn dus uitgesloten. De kleine modderkruiper is een doelsoort voor bescherming binnen de EVZ de Grote Wetering. De voorgenomen plannen hebben geen betrekking tot wijzigingen aan de Grote Wetering, waardoor de plannen geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van deze soort binnen de EVZ.

Toetsing

Negatieve effecten en overtredingen ten aanzien van beschermde vissen zijn op voorhand uitgesloten.

Ongewervelde diersoorten

In de ruime omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van gevlekte witsnuitlibel en kleine ijsvogelvinder. Al

deze soorten stellen echter zeer specifieke eisen aan hun habitat, die in het plangebied niet aanwezig zijn. Gevlekte witsnuitlibel beperkt zich tot laagveenmoerassen en vegetatierijke vennen en duinplassen, welke binnen het plangebied niet aanwezig zijn. Aanwezigheid van de overige beschermde libellen en vlinders is vanwege de verspreiding en/of aanwezig habitat uitgesloten. Aantasting van (deel)populaties van een beschermde libellen- of vlindersoort is met zekerheid niet aan de orde. De aanwezigheid van de overige beschermde ongewervelde soorten, zoals vliegend hert, Europese rivierkreeft en platte schijfhoren, is gezien de verspreiding eveneens uitgesloten. Daarnaast is binnen het plangebied en in de omgeving hiervoor geen geschikt habitat aanwezig.

Toetsing

Negatieve effecten en overtredingen ten aanzien van beschermde ongewervelde soorten zijn op voorhand uitgesloten.

Vaatplanten

In de directe omgeving van het plangebied waarnemingen bekend van de grote bosaardbei. Deze soort stelt echter zeer specifieke eisen aan zijn standplaats. Gezien het aanwezige biotoop van het plangebied is de aanwezigheid van dergelijk beschermde vaatplanten redelijkerwijs uitgesloten.

Toetsing

Negatieve effecten en overtredingen ten aanzien van beschermde vaatplanten zijn op voorhand uitgesloten.

Conclusie

Gelet op de potentiële ecologische waarden kan het voorgenomen plan alleen in overeenstemming met de nationale natuurwetgeving en het provinciale natuurbeleid worden uitgevoerd, mits voorafgaand en tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden het bepaalde in de Wet natuurbescherming, onderdeel soorten, in acht wordt genomen:

- Met betrekking tot de werkzaamheden is het verstoren van leefgebied van de kamsalamander binnen het plangebied niet uitgesloten. Vervolgonderzoek naar aanwezigheid van deze soort binnen het plangebied dient aanwezigheid aan te tonen dan wel uit te sluiten;
- Aangetroffen nesten van de eekhoorn dienen behouden te blijven of onderzoek dient het gebruik hiervan aan te tonen dan wel uit te sluiten;
- In de te behouden gebouwen zijn reeds nestlocaties van huismus en verblijfplaatsen van meerdere soorten vleermuizen aangetroffen. Bij werkzaamheden aan deze gebouwen in de toekomst is het noodzakelijk vervolgstappen te nemen hieromtrent;
- Met betrekking tot foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen dient licht gericht en uitschijnend op opgaand groen en open water te worden vermeden. Er kunnen wijzigingen aangebracht worden in armatuur, hoogte, locatie en kleur van de huidige verlichting om deze vleermuisvriendelijk te maken, en de toekomstige verlichting dient eveneens vleermuisvriendelijk worden ingericht;
- Voor de aanwezige kerkuilkast dient navraag te worden gedaan bij de uilenwerkgroep van IVN 's-Hertogenbosch uilenwerkgroep, welke deze kast in beheer heeft, over het gebruik van de kast in recente jaren;
- Met betrekking tot de dassen(bij)burchten dient het advies uit de rapportage "Natuurtoets Dassen Herontwikkeling Landgoed Coudewater" van Natuurbalans te worden opgevolgd;

- Met betrekking tot NNB dienen, om de ecologische waarden en kenmerken gelijk te houden, uitstraling van licht en geluid richting NNB te worden beperkt, en dient nachtelijke betreding van de NNB verboden te worden.
- Ten aanzien van broedvogels dient, om overtreding op voorhand redelijkerwijs te voorkomen, het verwijderen van nestgelegenheid buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd, of een controle moet de aanwezigheid van een broedgeval kunnen uitsluiten;
- In het kader van de algemene zorgplicht is het noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor aanwezige individuen. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen.

Vervolgonderzoek ten behoeve van Natura 2000-gebieden, het NNB en/of toetsing aan het onderdeel houtopstanden (voormalige Boswet) is bij dit plan verder niet aan de orde.

Samenvatting

In onderstaande tabel is samengevat of de voorgenomen ontwikkeling negatieve effecten kan hebben op beschermde soorten en/of gebieden, en wat de eventuele vervolgstappen zijn, zoals soortgericht nader onderzoek of vergunningstrajecten. In de tabel is tevens weergegeven of maatregelen noodzakelijk zijn om overtreding van de Wet natuurbescherming voor bepaalde soortgroepen te voorkomen.

Tabel 2 Overzicht effecten met betrekking tot gebiedsbescherming en te nemen vervolgstappen

Gebiedsbescherming	Afstand tot gebied	Sprake van aantasting	Vervolgtraject	Bijzonderheden / opmerkingen
Natura 2000	Ca. 4,2 km	Nee	-	Geen externe verstoringende factoren
Natuurnetwerk Nederland	Tegen plangebied aan	Te voorkomen	Maatregelen in acht nemen of effectenanalyse	Ecologische waarde en kenmerken moeten gelijk blijven
Houtopstanden	-	Nee	-	Binnen bebouwde kom houtopstanden

Tabel 3 Overzicht (potentiele) aanwezigheid beschermde soorten en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Potentieel aanwezig	Sprake van overtreding	Vervolgtraject / maatregelen	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	Algemeen	Ja	Te voorkomen	Nestgelegenheid buiten broedseizoen verwijderen of controle vooraf	Globale broedseizoen loopt van maart tot half augustus
	Jaarrond beschermd	Ja	Mogelijk	Nestlocaties huismus aanwezig in enkele te behouden gebouwen; Navraag doen over nestkast kerkuil	Mogelijk blijft de nestkast behouden. Er blijft voldoende leefgebied aanwezig
Vleermuizen	Verblijfplaatsen	Ja	Mogelijk	Bij werkzaamheden aan een deel van de te behouden gebouwen zijn vervolgstappen noodzakelijk	Holtebomen blijven behouden, (te behouden) gebouwen bevatten geen geschikte verblijfplaatsen
	Foerageerhabitat	Ja	Te voorkomen	Licht gericht en uitschijnend op opgaand groen vermijden. Aanpassingen aan armatuur, hoogte, locatie en kleur	Verlichting kan negatieve effecten hebben op foerageer- en vliegroudefuncties
	Vliegroutes	Ja	Te voorkomen		
Grondgebonden zoogdieren		Ja	Te voorkomen	Nesten eekhoorn behouden of vervolgonderzoek naar gebruik; Advies uit rapportage Natuurbalans over das opvolgen; Zorgplicht voor overige soorten	Zorgplicht heeft betrekking op een soort als de egel
Reptielen		Nee	Nee	-	-
Amfibieën		Ja	Mogelijk	Vervolgonderzoek naar aanwezigheid kamsalamander binnen plangebied	Bij aanwezigheid is een deel van de werkzaamheden ontheffingsplichtig
Vissen		Ja	Nee	-	-
Ongewervelden		Nee	Nee	-	-
Vaatplanten		Nee	Nee	-	-

Geraadpleegde bronnen*Algemene Literatuur*

- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (red.) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden / European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dietz C., O. von Helversen & D. Nill 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. De Fontein/Tirion Uitgevers, Utrecht.
- Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman 2010. Vleermuizen en planologie. Zoogdiervereniging, Nijmegen.
- Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Algemene websites

- Bij12.nl (kennisdocumenten van o.a. huismus, gierzwaluw en diverse vleermuissoorten)
- Eis-nederland.nl (soortgegevens ongewervelden)
- Floron.nl (soortgegevens planten)
- Ravon.nl (soortgegevens amfibieën, reptielen en vissen)
- Sovon.nl (soortgegevens vogels)
- Synbiosys.alterra.nl/natura2000 (Natura 2000-gebieden)
- Verspreidingsatlas.nl/planten (verspreidingsgegevens planten)
- Vlinderstichting.nl (soortgegevens vlinders en libellen)
- Wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2019-01-01 (wettekst Wet natuurbescherming)

- Zoogdiervereniging.nl (soortgegevens zoogdieren)

Provinciale websites

- Bouwens, S. 2017. Handreiking Kleine Marters in relatie tot Soortbescherming. Provincie Noord-Brabant
- Brabant.nl (NNN en beschermde gebieden in Noord-Brabant)
- Dassenwerkgroepbrabant.nl (gegevens das in Noord-Brabant)
- Kaartbank.brabant.nl/viewer/app/Kaartbank (grenzen beschermde gebieden)